

Universitetet
i Stavanger

FAKULTET FOR UTDANNINGSVITENSKAP
BACHELOROPPGAVE

Studieprogram: BBDBAC/BBLBAC

Høst 2022

Forfatter(e): Lise Katrine Mørk

Kandidatnummer(e): 5003

Tittel: Barns språk i frileken

Fag: STM Norsk

Hoved begreper i oppgaven : Språk, lek, språkutvikling, rollelek og konstruksjonslek, voksenrollen

Stavanger

.....18.01.2023.....
dato/år

Innholdsfortegnelse

Innholdsfortegnelse	1
Sammendrag.....	3
Forord.....	3
1. Innledning	4
1.1 Valg av tema	4
1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål	4
1.3 Metodisk valg.....	4
1.4 Rammeplanen for barnehagen.....	5
1.5 Begrepsavklaring.....	6
2. Teori	8
2.1 Språk	8
2.1.0 Språkfunksjoner	8
2.1.1 Delsystemene	9
2.1.2 Språkutvikling i barnehagen.....	9
2.2 Lek.....	10
2.2.0 Lekens egenverdi.....	11
2.2.1 Konstruksjonslek.....	12
2.2.2 Rollelek	12
2.3 Voksenrollen	13
3. Metode.....	14
3.1 Hva er metode?	14
3.2 Hva er kvalitativ metode?	14
3.3 Observasjon som metode	14
3.4 Forskningsetikk.....	15
3.5 Metodiske refleksjoner.....	16
4. Analyse.....	17
4.1 Observasjon 1: Gullhår.....	17

4.2 Observasjon 2: Byggeklosser og Duplo	18
5.Drøfting	19
5.1 Forsknings spørsmål 1: Hvordan brukes språk i barns lek?	19
5.2 Forsknings spørsmål 2: På hvilke måter kan lek være en lærende arena for språk?	20
5.3 Forsknings spørsmål 3: Hvordan kan voksne tilrettelegge for et godt språkmiljø rundt leken?	21
5.4 Hvordan kan voksne tilrettelegge en god språkutvikling i lek på stor avdeling?	21
Konklusjon	23
Litteraturliste	25
Vedlegg	26
Observasjon 1: Gullhår	26
Observasjon 2: Byggeklosser og Duplo	27

Sammendrag

I dette forskningsprosjektet skal jeg ta for meg problemstillingen: «*På hvilke måter kan barn lære språk gjennom frileken og hvordan kan voksne tilrettelegge en god språkutvikling på stor avdeling?*». Språk og lek er noe som alltid er relevant for barnehagen og noe som hele tiden jobbes med. Siden språk og lek er noe så hverdagslig er det viktig for personalet i barnehagen å vite hvordan man skal arbeide rundt temaet. Ved kjennskap til ulike språkhandlinger som språkfunksjoner, grammatikk, prosodiske- og kroppslige signaler, kan personalet bedre observere og analysere barns språk i lek. Med observasjons som metode vil jeg analysere to observasjoner jeg fokuserer på deltakende barns språkhandlinger i rollelek og konstruksjonslek. På denne måten fordypet jeg meg i hvordan barn bruker språk i lek og også hvordan leken er en lærende arena. Til slutt ser jeg på hvordan de voksne kan legge til rette for et godt språkmiljø og en god språkutvikling hos barn i barnehagen.

Forord

Før selve oppgaven vil jeg takke både veileder, venner og familie for hjelp og oppløftende ord. Ikke minst vil jeg takke barnehagen som tok meg imot slik at jeg fikk gjennomført observasjonene.

1. Innledning

1.1 Valg av tema

Temaet jeg har valgt for denne oppgaven er lek. Først var lek det siste jeg ville skrive om da det er et så bredt tema. Derimot innså jeg at det kan jeg bruke i min favør. Jeg syntes lek er interessant, og det er så mange sider til det. Når jeg videre skulle komme opp med en problemstilling måtte jeg ta hensyn til både faget og temaet, norsk og lek. Det første jeg da tenkte på var språkutvikling i lek. Jeg endte med en lignende problemstilling hvor jeg ville se på leken som en læringsarena for språk. Det jeg syntes er mest interessant er hvordan barn leker uten å vite hvilket stort læringsutbytte den har. Gjennom denne oppgaveperioden har jeg gått frem og tilbake på hva den endelige problemstillingen skulle være. Derimot har tema, teori og ikke minst observasjonene hjulpet meg med å fastslå den. Til denne oppgaven har jeg brukt pensum og annen faglitteratur for å besvare problemstillingen med relevant teori.

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

Problemstillingen jeg skal svare på i denne oppgaven har to deler i seg. I første del av problemstillingen vil jeg se på hvordan barn kan lære seg språk i frilek. Den andre delen vil handle om hvordan de voksne tilrettelegger språkutviklingen. Med frilek mener jeg lek som ikke er aktiviteter satt i gang av voksne. Problemstillingen er spesifisert til stor avdeling da det var der jeg hadde interesse av å observere. I denne oppgaven har jeg valgt å følge denne problemstillingen:

«På hvilke måter kan barn lære språk gjennom frileken og hvordan kan voksne tilrettelegge en god språkutvikling på stor avdeling?»

Problemstillingen skal besvares ved hjelp av disse tre forskningsspørsmålene:

1. Hvordan brukes språk i barns lek?
2. På hvilken måte kan lek være en lærende arena for språk?
3. Hvordan kan voksne tilrettelegge for et godt språkmiljø rundt leken?

1.3 Metodisk valg

Mitt valg av metode falt på observasjon da jeg tenkte dette ville gi meg mest data om selve leken. Med den problemstillingen jeg har, ville jeg følge frileken og språkbruken, via

observasjon. Da jeg først skulle observere hadde jeg ingen formening om hvilken type lek jeg så etter, men frileken var alltid målet. Gjennom data innsamlingen gjorde meg mange observasjoner, hvor noen var mangelfulle eller hadde for mange forstyrrelser til å tas med i oppgaven. Mange leker varte kort før de ble forstyrret av språkmiljøet i barnehagen. Til slutt falt valget på to observasjoner som jeg senere i oppgaven analyserer. Jeg er fornøyd med valg av metode og utfallet av observasjonene. Prosjektet handler om språk og frileken på stor avdeling, og gjennom observasjoner syntes jeg selv at jeg har fått tak i noe spennende. Jeg vil påpeke at av ulike faktorer som barnehagestreik og manglende kapasitet i barnehager, fikk jeg ikke mulighet til å samle inn like mye data som ønsket.

1.4 Rammeplanen for barnehagen

Rammeplanen for barnehagen inneholder retningslinjer for både språk, lek og læring. Hvor lek at ett eget kapittel og vi kan da anta at leken skal ha en sentral plass i barnehagehverdagen – hvor da barnehagen skal fremme miljø der alle barna kan delta i lek og erfare gleden ved det å leke. For å støtte denne oppgaven mot rammeplanen som er retningslinjer for barnehagens innhold og oppgaver, vil jeg trekke frem tre punkter jeg tenker er relevante for problemstillingen min.

Under overskriften for kommunikasjon og språk står det «*Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling*». (Kunnskapsdepartementet, 2017, Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk).

I kategorien lek står det at «*Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling*». (Kunnskapsdepartementet, 2017, Barnehagen skal ivareta barnas behov for lek).

I kapitlet om læring står det «*I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre*.» (Kunnskapsdepartementet, 2017, Barnehagen skal fremme læring).

1.5 Begrepsavklaring

Symbolfunksjon

I barnas lek blir en gjenstand brukt som et symbol og gjennom ord blir denne gjenstanden brukt med en spesiell egenskap. Etter hvert som barnet blir eldre, trenger det ikke å støtte seg på lekegjenstanden eller andre gjenstander for å benevne den. Barnet har lært seg språklig symbolisering. (Palsdottir, 2009, s. 54).

Språkhandling

Hver gang vi sier noe utfører man en språkhandling. Høigård beskriver det som noe vi «gjør» med ordene våre. Eksempler på dette kan være å hilse, informere eller avtale noe. (Høigård, 2019, s. 59).

Prosodi

«De musikalske sidene ved uttalen: tone, trykk, lengde, rytme og pauser.» (Høigård, 2019, s. 29).

Å improvisere med lyd

Sæbø forklarer at lyd kan være en erstatning for ord, kan appellere til følelser eller forsøke å imitere den lyden som høres lignende ut i situasjoner fra virkeligheten. Et eksempel på dette er når barn leker med kjøretøy. De kjører rundt med en bil i rommet og lager en lyd som skal imitere en bil. (Sæbø, 2010, s. 130).

Rolleytringer

Handler om det barna sier i rollene i rolleleken. Tonefall i stemmen, tilgjort stemme og endret dialekt er eksempler på rolleytringer. Det understreker at det barna sier i rollen ikke er en selv, men at man snakker for den rollen man har. En sterk rolleytring kan være en invitasjon til rollelek i seg selv. (Høigård, 2019, s. 67).

Regiytringer

Hva barna sier om rollene og konteksten i leken de er i, kalles regiytringer. Eksempler på regiytringer er å planlegge hva rolleinnehaverne skal være, gjøre og si i leken. Tid, sted og omgivelser i leken diskuteres, og på denne måten skapes konteksten i leken ved hjelp av språket. Noen ganger vil regiytringer være det eneste rolleleken består av. Da vil

tekstmestring og fortellerkompetanse bli ekstra synlig. I motsetning til rolleytringer bruker barna sin vanlige stemme i regiyrtingene for å markere kontrasten til rollene i leken. (Høigård, 2019, s. 67).

Fortellerkompetanse

I dag vil barns erfaringer med tekst trolig ofte gå gjennom ulike medier som film, fjernsyn, animasjon og dataspill. Slike fortellende sjangere skiller seg fra den klassiske, tredelte fortellingsoppbygningen. For å utvikle en god foreller kompetanse, trenger barn å erfare tekster som er rent verbalspråklige. Noen barn erfarer dette under middager med familien, sanger og høytlesning. (Høigård, 2019, s. 128).

Dialog

Mennesket kan oppleve nærhet og kontakt gjennom dialogen. I seg selv kan dialogen være en kilde til kunnskap om verden og til seg selv. I oppveksten er dialogen den viktigste språklæringsarenaen hvor barn kan tilegne seg både språkssystemet og ferdigheter. Den består av verbalspråklige, kroppsspråklige og prosodiske signaler mellom to eller flere parter. (Høigård, 2019, s. 47-48).

2. Teori

2.1 Språk

Gjennom språk kan vi lære mye om verden rundt oss og også forstå den. Med språket kan vi skape vår egen identitet, men også gjøre oss til en del av fellesskapet – det gir oss en tilhørighet. (Høigård, 2019, s. 15). Vi kan gjenkjenne og mestre situasjoner, vi kan tenke både fremover og bakover, planlegge og gjennomføre handlinger. Alt dette kan gjøres med språket som redskap. (Gjems, 2014, s. 417). Den medfødte evnen barn har til å lære seg språk vil, gjennom sosialt og språklig samspill utvikle barnets språkevne. Språket gir oss en mulighet til forståelse, kommunikasjon og læring. For å lære språket må man lære ulike regler, systemer, funksjoner og handlinger – alt som gjør språket til et språk, og det er noe av dette jeg vil se nærmere på videre i dette kapitlet. (Høigård, 2019, s. 79).

2.1.0 Språkfunksjoner

Når det er snakk om språkfunksjoner, er det snakk om hvilken kommunikasjon intensjon man har. Høigård understreker derimot at det stort sett er normalt at alle språkfunksjonene er til stede i all kommunikasjon. (Høigård, 2019, s. 40) Det er viktig at den voksne er bevisst på prosodien og andre signaler i samvær med barnet. I tillegg må den voksne oppfatte konteksten barnet er i. En viktig del av barnets språklige utvikling er at de oppfattes riktig med det de vil kommunisere. Det er derfor viktig at den voksne bekrefter barnets kommunikasjon. Berit Bae presiserer hvor viktig det er at den voksne møter barnet med anerkjennende kommunikasjon. Altså med andre ord at barnets opplevelser i ulike situasjoner blir gjenspeilet i svaret til den voksne. (2019, s. 45 og 46)

Roman Jakobsons teori om de seks grunnleggende språkfunksjonene blir fremmet av Høigård. (Høigård, 2019, s. 40). Den referensielle funksjonen handler om at ord kan referere til «det». Med denne funksjonen kan barn peke ut gjenstander og navngi dem. Barnet vil først peke ut det som er her- og – nå, men vil etter hvert kunne referere til gjenstander i et annet tid og rom. Den ekspressive funksjonen, også kalt uttrykksfunksjonen, gir taleren mulighet til å uttrykke følelser, reaksjoner og holdninger, for eksempel glede, smerte og sinne. Andre ulike uttrykksformer kan være tydelige ytringer, tonefall, kroppsspråk og andre signaler. Med den tredje funksjonen, påvirkningsfunksjonen, kan taleren påvirke partneren til å gjøre, føle, mene eller tro noe. Små barn kan for eksempel påvirke den voksne til å gi eller gjøre noe. Kontaktfunksjonen

har den hensikt å etablere og opprettholde forholdet mellom deltakerne i kommunikasjonen – du og jeg. Dette kan for eksempel gjøres med bemerkelser av været eller påkledning. Den poetiske funksjonen ses ofte i lyrikk, men kan også oppstå i hverdagspråket. Når noen bruker ordspill og en undrer seg over dette, brukes den poetiske funksjonen. Lek med språket, rim og omstokking av ord er også eksempler på dette og preges ofte av humor, noe som er relevant for barns språk. Den metaspråklige funksjonen lar oss snakke om selve språket istedenfor ytringens kommunikative mening. Her påpeker man altså oppbygningen, grammatikken og ordlydene. Høigård bruker «det regner» som et eksempel hvor man kan nevne at denne frasen har to ord og sju fonemer. (Høigård, 2019, s. 40-43).

2.1.1 Delsystemene

Ragnhild Södeberg forklarer at det er i samspillet språket skulle innlæres. I dette samspillet vil språk og handling ha en funksjon. Det er i de konkrete situasjonene barnet selv kan forstå og hvor ordene får en betydning. Med andre ord lærer barnet best når de selv får erfare og ved bruke språket. Grammatikken fungerer som språkets verktøy og tar for seg de ulike delsystemene språket har. Fonologi dreier seg om at barnet oppdager systemet av språklydene og produserer de aktuelle språklydene for å få frem de ulike ordbetydningene. Systemet av hvordan språket er bygd opp og hvordan barn gradvis oppdager dette kalles morfologi. Med morfologi kan barnet lære å lage ord og også å bøye de. Syntaktisk utvikling går ut på utviklingen av hvordan barn setter sammen ord til større enheter innholdsmessig, altså fraser og setninger. Hva selve setningen betyr, og hva ord viser til, kalles semantikk. (Høigård, 2019, s. 80, 83, 95, 98 og 109).

2.1.2 Språkutvikling i barnehagen

I arbeid med barns språk kan mange fort tenke at det da er snakk om å lære ord, uttale og grammatikk - det lingvistiske systemet. Språkutviklingen handler derimot også i like stor grad om hva språket brukes til og hvordan språket brukes. Et eksempel er hvordan kroppsspråk og prosodiske signaler har nytte i kommunikasjonen. Høigård skriver også om hva som fremmer språkutviklingen best. (Høigård, 2019, s. 167). Barna trenger å være trygge, forså å leke, medvirke og lære. En forutsetning for et godt språkarbeid er gode relasjoner mellom barn og voksne, ikke bare for de minste, men også de større barna. I forbindelse med læring er trygghet i barnehagen sentralt. Trygghetsverdier kan handle om forutsigbarheten i hverdagen, tillitt og få behovene sine sett. Det handler om å føle seg trygg både emosjonelt og kroppslig. Trygghet er i sammenheng med barnehagen sett som grunnleggende for barns trivsel og læring. Kompetanseverdier er kompetanser og

ferdigheter som i en sosial og kulturell sammenheng menes å være viktig å lære. I barnehagen er sosial kompetanse et eksempel på slike verdier. (Johansson et al. 2015, s. 20 og 22). (Høigård, 2019, s. 168). I rammeplanen for barnehagen står det som en overskrift at «barnehagen skal fremme læring». (Kunnskapsdepartementet, 2017, Barnehagen skal fremme læring). «Læring er den prosessen som finner sted når vi gjør erfaringer som bidrar til å endre hvordan vi handler i en situasjon og/eller forstår hendelser og fenomener.» (Gjems, 2014, s. 417).

En av de fire aktivitetene som skal fremme språk best er allsidig lek. Barn leker fordi det er gøy, ikke fordi det fremmer læring. Elisabeth Bjørnstad, prosjektleder for «Gode barnehager i Norge», sier at i en lek med spontanitet, nysgjerrighet og umiddelbarhet kan i god samhandling med voksne løfte språkutviklingen på en naturlig måte. Ulike aspekter ved språket kan utvikles i lek hvor de tar i bruk språket på eget initiativ. Språkhandlinger, språkfunksjoner og kommunikasjon blir brukt uten at voksne kan ta over kommunikasjonsansvaret. På denne måten må barna selv tenkte på språket og hva de vil uttrykke. (Høigård, 2019, s. 172).

Jean Piaget mente at kognitiv utvikling er noe som skjer gjennom et samspill mellom individ og miljø. Vekten av dette samspillet ligger på individets tolkning og oppfatning av miljøet ut fra egen erfaring. «Kognitiv utvikling skjer når barnet tilpasser seg miljøet, enten ved å motta nye erfaringer og reorganisere, det vil si endre og justere, sin kognitive oppfatning.» (Lillemyr, 2011, s. 116). Fysiske omgivelser, sosial organisering og menneskene er tre faktorer som virker sammen i et godt språkmiljø. I barnehagen er den menneskelige faktoren avgjørende. Dette spiller på barnehagepersonalets kompetanse og holdninger. Samtidig er de fysiske omgivelsene og den sosiale organiseringen også viktig. Akustikk og fraværende støy inne i barnehagen er avgjørende spesielt for å få med seg lydsvake fonemer og for en god språkutvikling. (Høigård, 2019, s. 173 og 174).

2.2 Lek

Ofte er lek den aktiviteten som barn gjør i sammen. Leken krever at barn kommuniserer med hverandre og at barn bidrar med utvikling i leken når det gjelder leketema og lære. (Gjems, 2014, s. 411). Barn har lekt til alle tider og jeg vil komme frem til i dette kapitlet hva lek er. Lek er et fenomen som vil endre seg med tiden og er vanskelig å definere konkret. I dag finnes det flere ulike leketeoreir som på hver sin måte blir anerkjent som

lek teori på grunn av ulike faktorer. Leken vil hele tiden variere og en type lek kan arte seg ulikt for et barn enn det gjør for et annet. Barn er som alle mennesker, forskjellige individer. Allikevel er det gjort forsøk på å beskrive lek og definere den. (Lillemyr, 2011, s. 35) (Öhman, 2012, s.37).

Lillemyr (2011) skriver om lekens generelle egenskaper. Det er en utbredt enighet om noen generelle egenskaper ved lek, og Lillemyr nevner fem. Lek er en typisk væremåte for barn. Leken er et mål i seg selv og en naturlig væremåte. Leken i seg selv engasjerer barn. Det skal være gøy å leke, og hvis en spør et barn om hvorfor de leker, så vil de svare nettopp dette, at det er moro. Flyt, også kalt flow, er et begrep om tilstanden til barn i lek. Altså en lukketilstand der barnet har en opplevelse av å være en annen enn seg selv, å være utenfor tid og rom, som å flyte av sted (Csikszentmihalyi, 2000). Som sagt er leken også veldig allsidig som aktivitet, det får fort fra det ene til det andre. Selv om barn ser på lek som gøy og moro, noe som ikke har konsekvenser i virkeligheten, tjener leken mange funksjoner. For eksempel stimulerer leken utviklingen på ulike områder og den har en utprøvende funksjon. Til slutt er også leken et viktig kultur- og samfunnsfenomen. Den utviklingen og læringen leken gir, vil ha en verdi senere i livet. (Lillemyr, 2011, s. 32, 34, 35, og 39) (Öhman, 2012, s. 37) (Kibsgaard, 2014, s. 354 og 355).

2.2.0 Lekens egenverdi

Gjentakende for all teori jeg har brukt om lek i denne oppgaven som Öhman, Lillemyr, Sundal og Øksnes, er at lekens egenverdi er sentral. Kjernen av lek handler om å ha det gøy og at selve opplevelsen står i sentrum. Ofte bygges leken på de erfaringene og opplevelsene barnet har, og leken vil være en arena hvor barns kan uttrykke seg og prosessere tanker og opplevelser. Sundal og Øksnes nevner lekens egenverdi og lekens instrumentelle verdi. Leken anses som verdifull fordi vi vurderer barns lek som en gode i seg selv, dette er lekens egenverdi. Derimot handler lekens instrumentelle verdi om at leken er verdifull fordi den er et nyttig middel for å realisere noe annet, for eksempel læringsutbytte. (Öhman, 2012, s. 100 og 101) (Sundsdal og Øksnes, 2017, s. 54 og 55) (Lillemyr, 2011, s. 35).

Pedagogikk forskeren, Agnetha Lind-Munthe (1989), introduserte metaforen om at lek er et tre med mange greiner. Stammen er grunnlaget for all lekeatferd og lekopplevelse. Dette handler om at lekens karakteristiske trekk. Disse trekkene beskrives som avgjørende for om lek er en lek eller ikke. Det går ut på at leken oppleves som spontan, frivillig, og om

den er morsom, engasjerende, om den har utydelige mål, indre motivasjon og en følelse av kontroll. For å gå kort inn på dette, handler det i grunn om at leken er en aktivitet som barnet selv har bestemt å bli med av eget engasjement. Aktiviteten er gøy, og det lekes ikke for å nå et mål. Til syvende og sist får barnet utføre ting som det eller ikke kan i virkeligheten, på denne måten kan de selv bestemme hva de vil gjøre og hva og hvem det skal lekes med. Greiene er selve lekemønstre hvor leken deles inn i kategorier: bevegelseslek, konstruksjonslek sosial lek og rollelek. Dette ligner på det Lillemyr (2011) vil kalle for å karakterisere lek på, inn i ulike typer lek. I Lek på alvor (2011) er lekene delt inn i ulike typer lek, en måte å karakterisere leken på. Til forskjell fra det Öhman (2012) har skrevet om, har Lillemyr seks ulike typer lek: sansemotorisk lek, rollelek, regellek, bevegelseslek, konstruksjonslek og databasert lek. I relevans med min oppgave vil jeg kun se videre på konstruksjonslek og rollelek. (Lillemyr, 2011, s. 38) (Öhman, 2012, s. 71-78).

2.2.1 Konstruksjonslek

I en konstruksjonslek blir materialer av forskjellig slag brukt til å bygge, konstruere og lage noe. For eksempel med byggeklosser, Lego eller Playdough. Førstehåndserfaringer er «Direkte, sansemessige erfaringer med gjenstander eller fenomener». (Langholm, 2017, s. 39). I språklig sammenheng gir førstehåndserfaringer begrepsdybde. Denne leken er typisk for barn mellom 3-15 år (Lillemyr, 2011, s. 38), og er en lek som denne kan by på mange begreper. I motsetning til ord, som refererer noe til omverden, er begreper opp til hver enkeltes forståelse. Disse begrepene vil stadig utvikles og nyanseres. (Gjems og Løkken, 2011, s. 29). Ikke bare er konstruksjonsleken en arena for begrepsutvikling, men ofte er denne leken et utgangspunkt for en rollelek. Når et barn bygger et hus, altså en konstruksjonslek, kan dette være et utgangspunkt for å leke familie, altså rollelek. Voksne bør passe på at det er tilstrekkelig med ressurser til konstruksjonslek slik at barna får mulighet til å møte ulike materialer med ulike overflater, farger og former. (Høigård, 2019, s. 65 og 66).

2.2.2 Rollelek

Rolleleken krever at barnet har erfaringer på flere plan da denne formen for lek er kompleks. (Kibsgaard, 2014, s. 355). Høigård skriver om rolleleken som den viktigste formen for lek når det kommer fra et språkutviklingssynspunkt. Rollelek er en lek, ofte lekt av barn i 3-8 års alderen (Lillemyr, 2011, s.39), der barna kan være en annen enn seg selv, barnet kan altså snakke og oppføre seg på en annen måte. Ikke bare kan personlighetsrollen være en annen, men også gjenstandene, omgivelsene og tiden rundt. Man går med andre

ord bort fra virkeligheten og inn i en annen verden. Ved å bruke språket kan barn dikte opp uendelige variasjoner av roller og verdener. De figurene og den verden rolleleken utspilles i kan være inspirert fra det barnet har opplevd og erfart, for eksempel fra filmer, litteratur, yrkesliv, familien eller en dramatisk hendelse. (Høigård, 2019, s. 66). Et barn kan leke rollelek i både flertall og alene. Lek alene med miniatyrfigurer og ande små leker er et eksempel på rollelek alene. Ofte vil det da være to figurer som samhandler etter barnets handlinger og bestemmelser (Høigård, 2019, s. 68).

2.3 Voksenrollen

«Førskolelæreren bør gå inn i barns lek, men med stor forsiktighet.» (Lillemyr, 2011, s. 205). Når den voksne deltar i barns lek, kan deltakelsen variere fra å være veldig aktiv deltakende til å være nesten ikke-deltakende og observerende. En voksens deltakelse i barnas lek kan variere fra å være aktivt deltakende til å observere. En måte å være med aktivt er å komme med forslag til hvordan leken kan utvikles eller utdypes. Den voksne kan også sørge for at det er tilstrekkelig med leke ressurser og materiale i barnehagen. (Öhman, 2012, s. 239). Den voksnes tilnærminger til leken skal ikke være for passiv, men heller ikke for aktiv. Er den voksne for passiv til leken vil ikke barn få den støtten de trenger til å utvikle positive relasjoner. En for aktiv tilnærming kan komme til fare for å forstyrre eller ødelegge barnas lek. Eksempler for aktive tilnærminger til lek er å kommandere, avbryte, ta over, snakke til og distrahere. En annen ting som også bør unngås er å overtolke leken. Det kan fort bli negativt. Ved å overtolke leken kan leken stoppe opp og den voksne kan fort bli belærende. (Öhman, 2012, s. 240).

Når barn leker fritt kan de trenge at den voksne forholder seg aktivt til leken. De trenger at den voksne tolker det enkeltes barn sine signaler i leken og også svare på barnets gester og mimikk. Ved å delta i lek skapes det en fortrolighet mellom læreren og barnet. Dette er en faktor som kan gjøre barnet mer aktivt språklig. (Öhman, 2012, s. 241).

3. Metode

3.1 Hva er metode?

«En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme frem til ny kunnskap» (Aubert, 1985, s. 196). For å besvare problemstillingen på en best mulig måte, er det viktig å velge riktig metode. I denne oppgaven har jeg valgt å bruke observasjon som metode, da jeg mener dette vil gi mest riktige resultater og informasjon til problemstillingen. I dette kapittelet om metode skal jeg gjøre rede for hva kvalitativ metode er og observasjon som metode. Til slutt skal jeg se på metodens pålitelighet, om jeg kan stole på resultatet jeg fikk og eventuelle feilkilder. (Dalland, 2020, s. 53).

3.2 Hva er kvalitativ metode?

Til forskjell fra kvantitativ metode, data i målbare enheter, fanger kvalitative metoder opp mening og opplevelse som ikke kan tallfestes eller måles. Hadde jeg sett på hvor mange i en barnegruppe som har norsk som morsmål, ville kvantitativ metode passet best. Derimot har jeg forsket på hvordan barn bruker språkhandlinger i lek. Med en kvalitativ observasjon vil observatøren få et mer helhetlig bilde. Den karakteriseres av helhetsforståelse, relasjoner og samspill mellom mennesker, prosessorientert og bevissthet om egen rolle. (Dalland, 2020, s. 54 og 106).

3.3 Observasjon som metode

Observasjon er et hverdagslig fenomen og det er nærmest umulig å gjøre noe uten å observere det som skjer rundt oss. Aksel Tjora beskriver observasjon ved at man «studerer det folk gjør». (Dalland, 2020, s. 100). Når vi skal observere mennesker får man ofte mer fatt i hva de gjør enn hva de sier at de gjør. Det er også viktig å ta vare på de inntrykkene en gjør seg. I en observatørrolle skal alle sansene brukes. En tar også med seg alle tidligere erfaringer og kunnskaper når en observerer. Den helhetlige opplevelsen blir påvirket av alle inntrykkene. (Christoffersen og Johannessen, 2012, s. 62). Også Dalland skrev om tidligere erfaringer og førforståelse. Om hvordan dette kan være med å kvalitetssikre de observasjonene en gjør seg. (Dalland, 2020, s. 103).

Som observerende aktør ville jeg ikke være for deltakende. Min tanke var å være så nøytral som mulig i det jeg observerte. Samtidig var barna veldig nysgjerrige på hvem jeg var. Til det svarte jeg stort sett med navnet mitt og at jeg skulle se hva de lekte. Ved observasjon kan det også være lønnsomt å prøve ut ulike observasjonsposisjoner. (Dalland, 2020, s. 113). Ulike forhold kan påvirke observasjonen. Det er viktig å være skjerpet og klar over de inntrykkene vi får. Slike inntrykk som førsteinntrykk, sisteinntrykk, personlige forhold og forstyrrelser. Å ta slike forhold på alvor kan være med på å kvalitetssikre observasjonen. (Dalland, 2020, s. 121-123). Siden problemstillingen min handler om lek og språk var det nødvendig å få med meg språkhandlingene og dialogene mellom barna. Derfor valgte jeg å sette meg litt nærmere enn jeg i førsteomgang ville planlagt. I den første observasjonen virket det ikke som om min observasjonsrolle påvirket leken mye, annet enn at de forklarte hva de lekte og hvor gamle de var. Derimot i observasjon to ble jeg tatt med inn i leken, hvor barnet spurte meg ulike spørsmål og søkte kontakt.

En ustrukturert observasjon kan være nyttig for å få med seg alt som skjer med et åpent sinn. Hvis man kommer inn i observasjonen med konkrete situasjoner man ser etter, kan det være vanskeligere å finne det man ønsker. Når jeg selv var ute og observerte til denne oppgaven hadde jeg i førsteomgang en tanke om hva jeg ville se etter i observasjonen. Det var ganske konkret, det vil si jeg hadde ulike språkhandling jeg skulle se etter, visse typer leker og situasjoner. Derimot bestemte jeg meg rett før selve observasjonen at jeg ville inn med et åpent sinn. Jeg valgte å observere noen mer tilfeldige situasjoner og sette søkelys på helheten i observasjonen enn å peke ut de ulike elementene jeg spesifikt så etter. Jeg har heller i etterkant av observasjonene gått gjennom de ulike situasjonene og funnet frem det som passer til denne oppgaven og som vil besvare spørsmålet mitt. (Dalland, 2020, s. 110).

3.4 Forskningsetikk

Ved innsamling av data i observasjoner er det viktig å ta hensyn til sensitiv informasjon og personopplysninger. Da jeg kontaktet barnehagen informerte jeg om hvilket tema, problemstilling og andre relevante opplysninger for innsamlingen. Det var en enighet og forståelse om at navn skulle anonymiseres og jeg har derfor brukt fiktive navn i observasjonene. Jeg har heller ikke opplyst noe som kan knytte observasjonene til personer eller valg av barnehage. (Dalland, 2020, s. 172).

3.5 Metodiske refleksjoner

Så fort et tema er valgt vil man begynne å gjøre seg tanker. Er man bevisst på dette, altså den førforståelsen vi tar med oss inn i datainnsamlingen, vil det bli enklere å skille ny og gammel forståelse. (Dalland, 2020, s. 63). Når jeg skulle valgte observasjon som metode hadde jeg allerede visshet om at rollelek byr på mye språk. Dette kan nok ha vært med på å påvirke valg av observasjoner og under selve datainnsamlingen.

Andre refleksjoner jeg gjorde meg var at til en annen gang ville jeg tatt meg mer tid til å planlegge hva jeg ville få ut av observasjonene mer nøye. En ønsket observasjon situasjon jeg ikke fikk med meg var å se en lek hvor barn lekte så godt at de glemte tid og sted. Allikevel ser jeg meg fornøyd med utfallet av datainnsamlingen, selv om jeg gjerne skulle hatt mer tid til å observere. Dette ville gitt oppgaven mer troverdighet. Derimot tar jeg med meg denne erfaringen videre. Ulike faktorer som blendende sollys, ryddetid og støy er distraksjoner jeg til neste gang vil forberede meg mer på.

4. Analyse

I dette kapittelet vil jeg presentere frem de to mest relevant observasjonene jeg gjorde meg under datainnsamlingen. Gjennom å analysere observasjonene vil jeg se på hvordan barna bruker språket i frileken. Jeg analyserer observasjonene hver for seg hvor jeg ser på de aktive språkhandlingene. De fullstendige observasjonene ligger som vedlegg til oppgaven nederst i dokumentet.

4.1 Observasjon 1: Gullhår

I observasjon 1, Gullhår og tyven, leker to jenter med figurer. Dette er en typisk rollelek hvor jentene skaper en historie gjennom figurene og andre rekvisitter. I denne leken brukte de to jentene en koffert med rekvisitter til eventyret om Gullhår og bjørnene. Derimot lekte de ikke den klassiske versjonen av eventyret. Gjennom en dialog driver bruker de regiytringer for å dikte opp en ny fortelling som involverer Gullhår, en tyv og en baby. «Også kan tyven rømme til skogen og ta med babyen» er et godt eksempel på en regiytring i rolleleken. Videre i leken snakker Petra gjennom figuren og dette signaliserer hun med å endre stemme – rolleytringer. Selv om det er noe rolleytringer i leken, virker det som om regiytringene dominerer. Tidligere i oppgaven, under begrepsavklaringen, forklarte jeg hva fortellerkompetanse er. Sammenlignet med eventyret om Gullhår og bjørnene har ikke denne leken en klar tredelt fortellingsoppbygning. Det virker som om de har hørt eventyret om Gullhår før, noe som viser til at de har fått erfaringer med høytlesning eller lignende. Slike erfaringer er nødvendige for å utvikle fortellerkompetansen sin. (Høigård, 2019, s. 67 og 128).

Petra og Gina bruker ulike språkfunksjoner i dialogen og selve leken. Den referensielle funksjonen blir hyppig brukt om de ulike gjenstandene. «Det er fengselet» sier Petra og peker. Dette viser til en gjenstand som er her-og-nå. (Høigård, 2019, s. 40). For det blotte øye ville ikke «fengselet» sett ut som et fengsel, derimot ble det lille tørkle et symbol på fengselet. (Palsdottir, 2008, s. 54). Videre på språkfunksjoner legger jeg merke til at jentene bruker den ekspressive funksjonen i selve leken. Petra endrer tonefallet ettersom hun spiller rollen med figuren. Hun bruker både tonefallet for å vise forskrekkelse når babyen er stjålet og en mer trist en når grøten er spist opp. (Høigård, 2019, s. 40-41). Petra påvirker Gina til å styre figuren sin på en viss måte i rolleleken. Gjennom regiytringer forklarer Petra hva som skal skje og hva både Gullhår og tyven (du og jeg) skal gjøre

videre i leken. (Høigård, 2019, s. 41). Til slutt vil jeg trekke frem at jentene brukte den metaspråklige funksjonen i regiytringene sine. (Høigård, 2019, s. 43).

4.2 Observasjon 2: Byggeklosser og Duplo

Selv om jeg nevner at det er to gutter i denne observasjonen, var det Espen spesielt jeg rettet oppmerksomheten min mot. I første omgang leker Espen med noen byggeklosser og bygger et tårn. Dette er en typisk konstruksjonslek hvor han bruker materiale til å bygge eller lage noe. Konstruksjonsleken kan være en god arena for å lære begreper. (Høigård, 2019, s. 66). Espen viser frem en blå byggekloss og sier at den er blå i observasjonen. Han bruker begreper om farger når han viser og nevner fargene på klossene. (Gjems og Løkken, 2019, s. 29). Han får førstehåndserfaringer med klossene. (Langholm, 2017, s. 39).

Espen gir uttrykk for glede og beundring ovenfor tårnet han har bygd i observasjonen. Dette er et eksempel på den ekspressive funksjonen. (Høigård, 2019, s. 40-41). Gjennom bruk av kroppsspråk, at Espen dunker meg på kneet, og verbalspråk, «se her», signaliserer Espen at han vil ha kontakt. (Høigård, 2019, s. 41). «Kom hit» sier Espen når han går fra byggeklossene. Han påvirker meg til å følge etter. Her bruker han påvirkningsfunksjonen veldig direkte. (Høigård, 2019, s. 41). Den referensielle funksjonen blir også brukt da han referer til ulike gjenstander. Espen referer både til de gjenstandene han ser, og de han ikke ser. For eksempel byggeklossene, som han holder i der og da, og helikopteret han skal finne. (Høigård, 2019, s. 40)

Videre i observasjonen går Espen fra konstruksjonslek til en rollelek. (Høigård, 2019, s. 68). Her bruker han ulike kjøretøy fra Duploboksen som han styrer: et fly, en bil og til slutt et helikopter. Han kjører de en etter en inn på rekke og imiterer motor- og propell-lyder ettersom han styrer de. (Sæbø, 2010, s. 130). Det kan være lyder han har erfart fra virkeligheten eller fra for eksempel film. (Høigård, 2019, s. 66). Det er noe verbale regiytringer som jeg plukket opp i denne leken. For eksempel «dette er en babydinosaur». Her bruker Espen regiytringer til å forklare hvilken rolle figuren har. Det er ikke mye replikker i rolleleken hans, men han bruker disse imitasjonene av motor lydene. Motorlydene skal i leken komme fra kjøretøyene og ikke fra Espen selv, og dette er rolleytringer. (Høigård, 2019, s. 67).

5. Drøfting

I denne delen av oppgaven skal jeg besvare problemstillingen «*På hvilke måter kan barn lære språk gjennom frileken og hvordan kan voksne tilrettelegge en god språkutvikling på stor avdeling?*». For å kunne besvare denne problemstillingen har jeg som, nevnt tidligere i innledningen, utviklet tre forskjellige forskningsspørsmål. Disse spørsmålene blir underkapitler i denne drøftingen, for å gi en strukturert besvare på problemstillingen. Til slutt vil jeg ta med siste del av problemstillingen for å se på voksen rollen og språkutvikling på stor avdeling.

5.1 Forskningsspørsmål 1: Hvordan brukes språk i barns lek?

For å besvare dette forskningsspørsmålet vil jeg bruke analysen av observasjonene. Det jeg analyserte var hvordan barn på stor avdeling bruker språket gjennom frileken. I observasjonene så jeg hvordan barna på varierte måter brukte ulike språkhandlinger i leken. Språkhandlingene vises både verbalt og kroppslig.

Barns språk brukes i lek for å ytre meninger, tanker og for å videreføre leken. Slik Liv Gjems skriver om bruker man språket til å gjenkjenne og mestre situasjoner. Med språket kan man tenkte fremover og både planlegge og gjennomføre. (Gjems, 2014, s. 417). Petra og Gina bruker språket i en dialog hvor de via regiytringer planlegger lekens gang før de utfører handlingen. På denne måten vet de begge hva som skal skje videre. I regiytringene planlegger de ikke direkte hva rolleytringene skal være i leken, men allikevel er rolleytringene basert på hva de i regiytringene planla. Espen derimot bruker mer rolleytringer enn regiytringer. Derimot virket det ut som, fra min oppfattelse, ut som Espen hadde planlagt lekens gang. Måten han plasserte kjøretøyene på rekke og tok en etter en frem. Han forklarte også at han skulle lete etter helikopteret, noe som var en form for regiytring. (Høigård, 2019, s. 67).

Normalt sett er alle språkfunksjonene til stede i all kommunikasjon. (Høigård, 2019, s. 40). I observasjonene legger jeg merke til mange tydelige og noen mindre tydelige språkfunksjoner. De språkfunksjonene jeg fikk fatt i var den referensielle funksjonen, den ekspressive funksjonen, den påvirkende funksjonen og kontaktfunksjonen. Når den voksne skal observere barnet er det viktig å få tak i disse språkfunksjonene for de vil avsløre hvilken kommunikasjonsintensjon barnet har. (Høigård, 2019, s.). Når Espen gikk fra

byggeklossene ytret han «Kom her». Han brukte denne språkfunksjonen både som en kontaktfunksjon og påvirkningsfunksjon. Han fikk oppmerksomheten min og jeg fulgte etter han. Etter denne språkhandlingen ble jeg mer involvert i leken, noe som kan ha vært Espen sin intensjon.

5.2 Forskningsspørsmål 2: På hvilke måter kan lek være en lærende arena for språk?

«Læring er den prosessen som finner sted når vi gjør erfaringer som bidrar til å endre hvordan vi handler i en situasjon og/eller forstår hendelser og fenomener.» (Gjems, 2014, s. 417). Leken kan tjene mange funksjoner, for eksempel læring. Selv om barna ikke leker for å lære, men for å ha det gøy uten konsekvenser, betyr ikke det at de ikke lærer noe. (Lillemyr, 2011, s.?). Verdien i leken kan være både det gode leken gjør i seg selv, lekens egenverdi, og verdien i å være et nyttig middel for læringsbyttet, den instrumentelle verdien. (Sundal og Øksnes, 2017, s. 54 og 55).

Samspillet blir forklart av Ragnhild Söderberg å være der språket skulle innlæres. I samspillet vil språk og handling ha en funksjon. (Høigård, 2019, s. 80). Når barn leker i frilek uten voksne vil de selv være ansvarlige for kommunikasjonen. Det kan være lett å støtte seg på en voksen for kommunikasjonen når det er voksne inkludert i leken. Barn må selv tenke på spraket og hva som skal uttrykkes. (Høigård, 2019, s. 172). Barna i observasjon hadde ikke voksne inkludert i leken. Det var i denne observasjonen jeg var mer tilbaketrukket og ikke-deltakende. Petra og Gina brukte derfor språket upåvirket av en voksen. I observasjonen med Espen påvirket jeg kommunikasjonen i større grad, da det ble en dialog mellom oss. Når jeg ser tilbake på observasjonene kan grunnen til at Espen inkluderte meg være at han lekte alene og Petra og Gina lekte sammen.

De to lekene i observasjonen, konstruksjonslek og rollelek, vil være utgangspunktet for dette forskningsspørsmålet. Selv om konstruksjonsleken byr på begreper er det i følge Høigård rolleleken som er den viktigste leken i et språkutviklingssynspunkt. (Høigård, 2019, s. 66). I rolleleken brukes språket til å bygge opp leken. Hva skal skje, hvor er de, når er de og hvem er de. Dette skapes med hjelp av de tidligere nevnte regiytringene og rolleytringene. (Høigård, 2019, s. 67). Det jeg syntes var interessant med observasjon to er

at Espen gikk fra en konstruksjonslek og over på en rollelek. Høigård beskriver konstruksjonsleken som et ofte utgangspunkt for en rollelek. (Høigård, 2019, s. 65).

5.3 Forskningsprøsmål 3: Hvordan kan voksne tilrettelegge for et godt språkmiljø rundt leken?

I et godt språkmiljø vil de tre nevnte faktorene, fysiske omgivelser, sosial organisering og menneskene, virke sammen. Begge gangene jeg kom for å observere var det frilek på avdelingen. Og begge gangene hadde personalet delt opp avdelingen slik at barna var fordelt på forskjellige rom. For eksempel var det noen barn ved bordene, andre var på lekerommet og noen satt i garderoben og lekte. På denne måten oppfattet jeg at støynivået mer dempet. På det rommet jeg satt på, garderoben, var det kun deltakende barn i observasjonen som oppholdt seg. Dette ga både meg og barna mer ro til å både observere og leke. I dette dempete språkmiljøet var det enklere for meg, og muligens barna også, å få tak i barnas språk. (Høigård, 2019, s. 173).

5.4 Hvordan kan voksne tilrettelegge en god språkutvikling i lek på stor avdeling?

Under det siste spørsmålet vil jeg se på hvordan voksne kan tilrettelegge for en god språkutvikling, spesielt på stor avdeling. Ved å utdype dette vil jeg frem til at selv om ikke den voksne nødvendigvis er med i leken, så kan personalet legge til rette for at leken blir mer språkutviklende og hvor de også kan bruke leken til å observere til senere aktiviteter. En måte for voksne å tilrettelegge leken til barn for er å passe på at det er tilstrekkelig med materiale og leker på avdelingen. (Öhman, 2012, s. 239). Er det mer leker tilgjengelig for barna på avdelingen, vil jeg tro det vil inspirere til mer lek og utdypelse i leken. Ofte er det tilrettelagt egne hjørner eller rom for barna til å leke rolleleker på. Etter min erfaring har det vært slike rom eller hjørner på alle praksisplasser, men også i observasjonsbarnehagen. Det samme gjelder konstruksjonslek. Det bør være tilstrekkelig med ressurser slik at barn kan boltre seg i et hav av ulike materialer. (Høigård, 2019, s. 65). Dette vil by til flere begreper for barna.

Personalet i barnehagen skal følge rammeplanen, og et av punktene jeg tidligere i teksten har nevnt, viser til at barna skal få delta i aktiviteter som fremmer språkutvikling.

(Kunnskapsdepartementet, 2017, Barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk). Tidligere har jeg skrevet om hvordan den voksne burde gå inn i barns lek, men at det bør gjøres med forsiktighet. (Lillemyr, 2011, s. 2015). I observasjon to ble jeg trukket inn i leken, på Espen sitt initiativ. Med ulike språkfunksjoner inviterte han meg til å delta aktivt. Når den voksne går inn i leken på barnas premisser kan den voksne observere barna og språket de bruker i leken. På denne måten kan de voksne observere hva som trengs å jobbes med og planlegge hvordan det skal jobbes med. Hvis det for eksempel er barn som ikke kommer språklig inn i rolleleken, kan det være noe å vurdere å jobbes med.

Det siste jeg vil inn på er trygghet. Under kapittel 2.1.2, om språkutvikling, nevnte jeg hvordan trygghet er grunnleggende for læring. Jeg nevnte også kompetanseverdier hvor språklig kompetanse er et slikt eksempel i barnehagen. (Johansson et al. 2015, s. 20, 22 og 36). Slik jeg ser det er da trygghet et grunnlag for læring og for igjen å lære seg språk. Når voksne skal jobbe med språkutvikling i barnehagen kan det da først være en ide å passe på at alle barn føler seg trygge.

Konklusjon

I denne bachelor oppgaven har jeg forsket på hvordan språk kan læres gjennom lek og hvordan voksne kan legge til rette en god språkutvikling. Gjennom teori, analyse og drøfting ville jeg få frem hvordan leken kan være en lærende arena for språk. Selv mener jeg at leken er den viktigste læringsarenaen. I teoridelen har jeg tatt for meg både språk og lek. De er begge store temaer som omfatter mye mer enn det jeg har gått inn på. Selv føler jeg at jeg har fått med mye viktig i hva både språk og lek er og hvordan de knyttes sammen og skaper en lærende arena. I konklusjonen vil jeg samle trådene fra drøftingen og forskningsspørsmålene og deretter se på ulike svar på problemstillingen.

Ved hjelp av tre forskningsspørsmål har jeg etter min beste evne prøvd å svare på problemstillingen. Ved hjelp av resultatene fra analysen av observasjonene fant jeg mange poeng og eksempler på hvordan språk brukes i barns lek. «På hvilke måter kan barn lære språk gjennom frileken?» er første del av problemstillingen. Der har jeg konkludert med at erfaringer og utprøvelse er viktig. I samspill med andre barn, vil barn skaffe seg disse erfaringene. Leken er også et sted hvor barna kan ha det gøy og flykte fra virkeligheten. I leken kan barn få utprøve språket uten at det har konsekvenser.

I den andre delen av problemstillingen lurer jeg på «hvordan voksne kan tilrettelegge en god språkutvikling på stor avdeling». Her har jeg konkludert med at den voksne først og fremst må gjøre barnehagen til en trygg base for barn. Personalet bør også observere barns lek. På denne måten kan de voksne som sagt lære mye om hva barn kan og ikke kan. For å legge til rette for en god språkutvikling bør man først vite hva som skal utvikles. Det er også viktig å tilstrekkelig med materialer og ressurser i barnehagen som kan være hjelpemidler for leken, som igjen da vil legge til rette for en bedre språkutvikling.

Etter å ha observert i barnehagen i sammenheng med denne oppgaven har jeg sett hvordan en liten håndfull med barn bruker språket i leker som rollelek og konstruksjonslek. Selv om jeg selv skulle ønske jeg hadde fått mer tid til å observere enn det jeg gjorde, syntes jeg at observasjonene ga mange gode eksempler på språk i lek. Etter å ha jobbet med denne oppgaven har jeg bare plukket ut en liten prosent av hva lek og språk er og hvordan de fungerer sammen. Jeg er sikker på at med mer tid og ressurser kunne jeg funnet enda mer interessant ved problemstillingen. Derimot er jeg fornøyd med de svarene jeg kom frem til i denne bachelor oppgaven.

Men det som var spennende var hvordan barns lek blir som en «drøm» i våken tilstand som flakser videre ut fra underbevisstheten. De får da bearbeidet sine inntrykk fra tidligere erfaringer i ett trykt fora som lek er. At leken er som alle teorier beskriver at den er morsom, spontan, frivillig, lystbetont og engasjerende. Jeg har sett hvor lett historiene lages underveis og fantasien flyter lett, hvor samtalene går fort med ord og kroppsspråk – fri for virkelighetens og de voksnes regler og normer.

Litteraturliste

Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). *Forskningsmetode for lærerutdanningene* (1. utg.). Abstrakt forlag.

Dalland, O (2020). *Metode og oppgaveskriving* (7.utg.). Gyldendal.

Høigård, A. (2019). *Barns språkutvikling: muntlig og skriftlig* (4. utg.). Universitetsforlaget.

Johansson, E., Fugelsnes, K., Mørkeseth, E. I., Røthle, M., Tofteland, B., & Zachrisen, B. (2015). *Verdipedagogikk i barnehagen*. Universitetsforlaget.

Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplanen for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet fra <https://www.udir.no>.

Langholm, G. (Red.). (2017). *Forkerfrøboka* (2.utg.). Fagbokforlaget.

Lillemyr, O. F. (2011). *Lek på alvor* (3. utg.). Universitetsforlaget.

Løkken, G. (Red.). (2011). *Barns læring om språk og gjennom språk*. (1.utg.). Cappelen Damm.

Palsdottir, H. (2008). *Språkglede i barnehagen: Lek med språk, tekst og kommunikasjon*. (1. utg.) Kommuneforlaget.

Samuelsson, I. P., & Carlsson, M. A. (2009). *Det lekende lærende barnet: i en utviklingspedagogisk teori*. Universitetsforlaget.

Sæbø, A. B. (2010) *Drama i barnehagen*. (3. utg.) Universitetsforlaget.

Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Pedagogisk forum.

Øksnes, M. (2010). *Lekens flertydelighet: Om barns lek i en institusjonalisert barndom*. Cappelen Damm.

Kibsgaard, S. (2014). Den livsviktige leken. I M. B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis*. (s. 354 og 355). Fagbokforlaget.

Gjems, L. (2014). Barn, språk, læring og lek. I M. B. Drugli (Red.), *Utvikling, lek og læring i barnehagen: Forskning og praksis*. (s. 417)

Vedlegg

Observasjon 1: Gullhår

23. november 2022

Deltakere:

2 jenter

Fiktive navn:

Petra (5) og Gina (5)

Petra og Gina sitter på en rød matte plassert midt i garderoben. På matten har jentene plassert en liten koffert som de har innredet med noen små møbler og figurer. Langs den ene veggen i garderoben har de plassert noen treformede klosser. Bak kofferten har lagt ut et lite tørkle.

Petra og Gina sitter på en rød matte i garderoben. Midt på matten har de plassert en koffert som er innredet med noen møbler og figurer. Litt lengre bort i rommet har jentene plassert noen trær. Bak kofferten ligger et lite tørkle. De to jentene sitter rett ved siden av kofferten med hver sin figur i hånden og snakker sammen. «Også var dette Gullhår» sier Petra og viser frem figuren hun har. «Også var dette en tyv» sier Gina og viste frem sin figur. «Ja, også skulle Gullhår sove, og tyven skulle stjele babyen» fortsetter Petra. «Også kan tyven rømme til skogen og ta med babyen, men først måtte han spise grøt» sa Gina. Petra nikker og legger figuren sin i senga inni kofferten. Petra lager en gjespe lyd. «Å nei, noen har tatt babyen min, jeg må fange tyven» sier Petra med figuren sin. Gina som nå har figuren sin som er tyven og baby figuren går bort til skogen og plasserer figurene bak de små trærne. «Å nei, noen har også spist av grøten min» sier Petra. «Også kommer du tilbake hit» sier Petra og peker på tørkleet bak kofferten. «Der er fengselet» fortsetter Petra. Gina tar med figurene sine og plasserer dem bak kofferten.

Observasjon 2: Byggeklusser og Duplo

30. november 2022

Deltakere:

2 Gutter

1 Student/forsker

Fiktive navn:

Lars (3) og Espen (4)

To gutter leker inne i garderoben på en rød matte. Her har leker de med byggeklusser med magneter. Lars lager en pyramide. Espen sitter og ser på klussene uten å røre de. Jeg sitter på gulvet ved siden av og ser på. Han ser ned på klussene og så opp på meg. Jeg smiler oppmuntrende til han og spør «Hva skal du bygge?». «Et tårn» sier han stille og begynner å samle inn klusser han trenger til tårnet sitt. Han samler inn ulike klusser i kvadrat form og setter de på hverandre. «Denne er blå» sier han og viser meg en blå kloss. Jeg nikker. «Det stemmer, men den er også hvit på baksiden». Han vender på den og oppdager at den er hvit på baksiden. Han smiler og putter den på tårnet sitt. Espen plukker opp en kloss til. «Her en enda en blå kloss, nå har jeg to», sier Espen og viser meg begge de blå klussene. Han bygger sammen tårnet sitt i både kvadrat formede klusser og trekant klusser. «Wow, det er kult» utbryter han. «Det er kunst» Sier han og ser på tårnet sitt med beundring. Så går han vekk fra tårnet og bort til en boks med Duplo.

«Kom hit» sier han til meg. Jeg flytter med bort til han og ser oppi boksen. «Her var det mye Duplo» sier jeg og ser på han. Espen nikker. Han begynner å ta frem et fly og plasserer en figur oppi. Espen lager propell lyder imens han flyr flyet. Så setter han den ned og finner en bil med en annen figur oppi. Han lager bilyder og kjører bilen ved siden av flyet slik at de står ved siden av hverandre. Igjen leter han oppi boksen med Duplo. «Nå skal jeg finne et helikopter» sier han og leter. Han tar tak i helikoptret han fant i kassen og rekker den i været. «Jeg fant den!» roper han fornøyd ut. Han putter en figur med hjelm i helikoptret og flyr det bort til bilen og flyet. Nå står alle tre på rekke og rad.

Nå finner han frem en Duplo giraff og putter en figur på denne også. Så rir figuren på giraffen bort til rekken med bilen, flyet og helikoptret og parker der. Til slutt finner han

frem to røde dinosaurer, en liten og en stor. Han dunker meg på kneet og viser meg den lille dinosauren rett opp i ansiktet. «Se her, det er en baby dinosaur». «Jeg ser det» sier jeg og smiler nok en gang. «Hvem er det da?» spør jeg og peker på den store dinosauren. «Dette er pappaen» sier Espen bestemt. «Og dette er et pappamenneske» sier han og viser meg en Duplofigur som han plasser på ryggen til den store dinosauren. Igjen plasserer han disse på rekke med de andre kjøretøyene og giraffen.

Leken blir avbrutt og avsluttes da Lars viser frem klærne sine til Espen.